

Fonetična transkripcija

Karmen Kenda-Jež

Gradivska zbirka za Slovenski lingvistični atlas dokumentira razvoj raziskav glasoslovja slovenskih narečij od začetkov slovenske jezikovne geografije sredi prejšnjega stoletja do danes. Ker kljub posameznim poskusom nikoli ni prišlo do temeljitega pregleda, poenotenja oz. posodobljenja različnih načinov zapisovanja, vsak zapis odraža vsakokratna veljavna zapisovalska načela in raven poznavanja (sistemskih) lastnosti raziskovanega govora. Glavno smer razvoja iz impresionistične v bolj ali manj fonologizirano transkripcijo tako lahko spremljamo bodisi kot splošno težnjo – kot posledico jezikoslovnoteoretičnih sprememb, zlasti uvedbe strukturalnega narečnega opisa glasovja od 60. let 20. st. naprej – bodisi kot prizadevanje za ustrežnejši zapis kakega delnega sestava – kot posledico novih strokovnih dognanj (npr. odkritja tonemskih nasprotij v govorih briškega in poljanskega narečja, ugoto–vitve o nefonološkosti tonskih potekov v haloškem narečju, kolikostnih nasprotij v nekaterih zahodnih slovenskih narečjih). Končna podoba je torej mozaik, v katerem se drug ob drugem ali drug za drugim vrstijo zapisi glasov, ki jih zaradi časovnih in metodoloških razlik ter redkih opisov slušnega vtisa ali načina artikulacije ne moremo povsem zanesljivo opredeliti.¹ Razmere so še bolj zapletene zaradi uvedbe nove narečne transkripcije, do katere je prišlo v 70. letih 20. st., in zaradi daljšega obdobja soobstoja obeh transkripcijskih modelov.² Ker brez dodatnih (tudi eksperimentalnofonetičnih) raziskav transkripcije ni bilo mogoče poenotiti, so se v 90. letih 20. st. obravnave gradiva za SLA vedno bolj osredotočale na jezikovno-geografski prikaz leksike, pri čemer je ostalo nerazrešeno vprašanje, v kakšni obliki naj bi, če sploh, objavljali kartirano gradivo.

Slovenska narečna transkripcija izhaja iz slavističnega fonetičnega izročila. Načrt za prvo enotno narečno transkripcijo, ki naj bi veljala za zapisovanje narečnega gradiva s celotnega slovenskega ozemlja, je Fran Ramovš zasnoval v svojih Slovenskih študijah (Ramovš 1918), pri čemer se je za podrobnosti skliceval na dela Brugmanna, Brocha in Bernekerja, celoten seznam znakov pa je bil objavljen na uvodnih straneh Dialektov (Ramovš 1935: VIII–IX). Ramovševa transkripcija je bila v uporabi v prvem obdobju zbiranja gradiva, zlasti v letih 1946–1958 jo je kot glavni raziskovalec SLA izpopolnil Tine Logar. Spremembo načina zapisovanja je pobudilo prizadevanje delovne skupine OLA za sestavo enotne transkripcije za vse slovanske jezike (OLA 1964), pri čemer so bila upoštevana sodobna načela fonologizacije, zmanjševanja dvopomenskosti posameznih diakritičnih znamenj in razvidne zgradbe sestavljenih znakov. Tine Logar je temeljnim načelom transkripcije OLA sledil le z uvedbo posebnih diakritičnih znamenj za označevanje naglašenosti (ˈ), kolikosti (:) in tona (ˊ) samoglasnika, kar je omogočilo za razčlenbo slovenskega narečnega gradiva nujno grafično ločevanje med zapisom govorov, ki ohranjajo tonemska in kolikostna nasprotja, in tistimi, ki so ta nasprotja izgubili. Označevanje kakovosti glasov je ostalo nespremenjeno, v nasprotju z dotedanjim izročilom je le zapisovanje sredinskih samoglasnikov, ki se je fonologiziralo glede na število posameznih stopenj v obravnavanem samoglasniškem sestavu in se obenem prilagodilo zahtevam tiska z zmanjšanjem števila posebnih znakov (Logar 1975: 86). V poznejših zapisih se v Logarjevi transkripciji pojavljajo še nekateri nesestavljeni znaki te transkripcije, najpogosteje ⟨ʔ⟩ in ⟨r⟩.

Poskusi posodobitve in poenotenja transkripcije ob računalniški obdelavi podatkov za prvi leksični zvezek so potrdili, da vsakršno mehanično prepisovanje zgolj na podlagi znanih zapisovalskih izhodišč obeh transkripcij lahko hitro privede do zmanjševanja verodostojnosti podatkov. Od tod odločitev za objavo gradiva v izvorni obliki s čim manjšimi redaktorskimi posegi. Ti so omejeni na odpravo znakov, ki so nastali zaradi posebnosti rokopisov posameznikov (npr. okrasnega *ř* namesto *r* za jezičkov *r*) in na uvedbo enotnega načina zapisovanja glasu /x/ kot ⟨x⟩, ker bi ohranitev ⟨χ⟩ in ⟨x⟩, ki se pojavljata v obeh transkripcijah, v mednarodni fonetični transkripciji pa zastopata dva različna glasova, po nepotrebnem otežila razumevanje njegove fonetične vrednosti. Pri vnosu podatkov je bil upoštevan izvorni zapis zapisovalca, čeprav listkovna kartoteka vsebuje tudi prepise iz nove transkripcije v staro.³ Ker so tako zapisi v Ramovševi in Logarjevi transkripciji jasno ločeni med seboj, lahko bralec že iz oblike zapisa sklepa tudi o času njegovega nastanka. Globlji posegi v način zapisa so bili opravljeni pri tistih zapisovalcih, ki so v obeh obdobjih bistveno odstopali od veljavnih načel. V Ramovševu transkripcijo so bili tako v skladu z izročilom zapisovanja na listke prepisani zapisi Ivana Grafenauerja, ki je pri popisu ziljskih in rožanskih govorov uporabljal transkripcijo iz svoje razprave o ziljskem naglasu (Grafenauer 1905: 197).⁴ Pri gradivu v Logarjevi transkripciji se popravki nanašajo samo na zapis prozodičnih lastnosti.⁵

Seznam znakov iz podatkovne zbirke za prvi in drugi leksični zvezek SLA je namenjen lažjemu branju in razumevanju gradivskih seznamov v atlasu. Izhodišni glasovi so načeloma zapisani v Ramovševi transkripciji, ki v gradivu prevladuje. Vse druge različice so nanizane v razlagah posameznih znakov. Ker bo za določitev dejanske fonetične vrednosti glasov ter opredelitev medsebojnih razmerij med znaki potreben poglobljen študij celotnega gradiva,⁶ so razlage zasnovane kot povzetki dosedanjih ugotovitev z navedki iz literature in posameznih vprašalnih zapisov. Ponazarjalni zgledi, ki so zajeti iz gradiva za vsakokratni zvezek,⁷ naj bi v grobem orisali zemljepisno razširjenost posameznega glasu, kadar ta ni splošno-slovenski. Označeni so s podatkom o narečni pripadnosti govora, v katerem je bil zgled zapisan.⁸ Vsaka razlaga je opremljena z ustrezniki znakov iz transkripcij OLA in IPA. Sistemske razlike med Ramovševu in Logarjevo transkripcijo so predstavljene v razlikovalnih preglednicah.

Samoglasniki

Pregled⁹

i/ü	y			i/ɨ			u
ɨ	ɨ	ɨ		ɨ		ɨ	ɨ
ɛ				ɛ/ø	ø	ø	ø
		ɛ	ɛ	ə	ə	ə	ə
		ə/ö	ä	ä	ä	ä	ä
			ä	ä	ä	ä	ä
				ä			
				a			

i -visoki sprednji samoglasnik | **RT** rožansko *plūŋca* 'plevnica', rezijansko *xlū* 'hlev', tolminsko, cerkljansko *sīna* 'stena', kostelsko *pīč* 'peč', *mīt* 'med' (T281), južnopohorsko *strīxa* 'streha', južnobelokranjsko *klīč* 'ključ', vzhodnogorenjsko *skīra*, ziljsko *mīr*, rezijan-sko *mīr* = mir 'stena', nadiško *ohnišče*, notranjsko *krīš* = križ 'podboj', gorenjsko, dolensko *xīša*, zgornjesavinjsko *cīgu* = cegel 'opeka', baško *zīt* 'zid', kostelsko *agnišče*, prleško *domovīna* 'kmetija', ziljsko *ispā* 'dnevna soba' | **LT** podjunsko *xīša*, nadiško *klani:ca* 'skedenj', horjulsko *blazi:nca*, gorenjsko *uynīše* 'ognjišče', dolensko *pi:pac*, vzhodno-dolensko *vi:ža* 'veža' (T276), rižansko *b'ri:tla* 'britev', kraško *ko'ri:to*, *ko'ritūā* (T112), haloško *z'vi:r* 'studenec', cerkljansko *šīpa*, zgornjesavinjsko *vilcā* 'vilice' | OLA i | IPA i

ɨ -**RT** (Ramovš 1935: VIII): »visoki, napeti, sprednji [...] jas[ni i]« – slovenskogoriško *kālati* 'cepiti', prleško *dīla* (s mn) = dilja 'podstrešje', *xīža*, *sęķira* (T370), *dvęri*, *pęrnica*, *bršāca*, prekmursko *glāžovīna*, *zāgatū* | **LT** (Logar 1975: 115, 116) → ɨ | OLA – | IPA –

ü -[1] labializirani visoki sprednji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: 162): »ustnično zaokroženi sprednji i«; (Ramovš 1935: 162): »zunanja lega sprednjega reda, visoka lega jezika« – notranjsko *klūč*, dolensko *būrkle*, srednještajersko, kozjansko-bizeljsko, slovenskogoriško *grūnt* 'kmetija', haloško *xīša* 'hiša', prleško *kūrnik*, prekmursko *gūmlo* 'gumno', rožansko *uīlcē* 'vilice' (T018), dolensko *dūrā*, *kūxna*, kraško *kūxn'ä* (T112), južnobelokranjsko *kl'ūč* (T284), prleško *sūđeņec*, prekmursko *klūka*, *šūū* = štilj 'toporišče', prleško *rūha* | **LT** dolensko *būrkle*, *rū:xa* 'rjuha' (T236), kostelsko *kl'ū:č*, slovenskogoriško *gūmla* 'gumno', prekmursko *kl'ū:ka* | OLA u | IPA y || → y

-[2] **RT** (Logar 1952, Arhiv 22-285/52, T202 Kropa): »glas, ki zastopa prasl. *ī*, je zamolkel, velaren, labializiran in nenapet vokal, ki ni po akustični in artikulacijski strani identičen niti z dolenskim *ü* < *ū* niti z notranjsko kraškim *ȳ* iz *ū*, temveč jima je samo sličen« | (Resman 1975, T202 Kropa): *kmetūta*, *šūpa* 'šipa', *zūđ* 'zid' | OLA – | IPA ɨ || → i

y -visoki sprednje-srednji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: VIII, 61): »sprednje-srednji visoki vokal z nenapeto jezično obliko in rahlo obrobno ustnično zaokroženostjo« – kraško *grȳnt* = grunt 'kmetija', istrsko *klȳč* 'ključ', notranjsko *klȳka* 'kljuka', *čȳxna* 'kuhinja', *bȳrkle*, *klȳčavēca*¹⁰ | **LT** (Logar 1975: 86): »notranjski in istrski [...] glas, [...] manj zaokrožen in verjetno bolj srednji od dolensko-štajerskega *ü*« – rižansko *klȳ:ka*, notranjsko *ry:xa* 'rjuha', kraško *klȳč* 'ključ' (T112) | OLA u | IPA – | → ü

ɤ -oslabljeni samoglasnik y-jevske barve – kraško *grȳnt* = grunt 'kmetija', *klȳč* 'ključ', *rȳxa* 'rjuha', notranjsko *klȳka* 'kljuka' | OLA – | IPA –

u -visoki zadnji samoglasnik | **RT** rožansko *pūzad* = pozad 'ognjišče', rezijansko *pirūn* = piron 'vilice', briško *čūja* = čolja 'tnalo', kraško *ūsk* 'vosek', istrsko *γnūi* 'gnoj', notranjsko *kūpa* = kopa 'strešna opeka', cerkljansko, dolensko *škūpa* 'škopa', kozjansko-bizeljsko *kūča* 'koča', notranjsko, južnobelokranjsko *pūštār* = polšter 'blazina', prekmursko *stūbe* = stolbe 'stopnice', ziljsko *klūč*, kraško *kūrnik*, šavrinsko *wūi* = ulj 'čebelnjak', obsoško, gorenjsko, dolensko *būrkle*, srednjesavinjsko *kūxna*, gorenjsko *kūxna*, severnopohorsko-remšniško *dūri*, nadiško *koū*, cerkljansko *kūxne* 'kuhinja', škofjeloško, severnobelokranjsko *būtara*, kostelsko *rūxa* 'rjuha', zgornjesavinjsko *kūrnek*, prleško, prekmursko *kūča* 'koča' | **LT** rožansko *lū:č*, podjunsko *dū:ri*, gorenjsko *cū:na*, dolensko *gnūj*, vzhodnodolensko *pū:dān* = poden 'tla', nadiško *ko'tu* 'kotel', cerk-ljansko *š'ku:pa* 'škopa', *klūka* | OLA u | IPA u

ū -**RT** (Ramovš 1935: VIII): »visoki, napeti, zaokroženi i v znotranji legi vokalov sprednjega reda«; (Ramovš 1935: 162): »visoka lega jezika« – dolensko *klūč*, *klūka*, kozjansko-bizeljsko *grūnt* | **LT** – | OLA – | IPA –

ɨ -široki, nenapeti i | **RT** notranjsko *kořīta* 'korito', škofjeloško *kurīt* (T186), vzhodno-dolensko *zīt*, *stapņiče*, *svijāk* 'svinjak', sevniško-krško, srednještajersko *xīša*, kozjansko-bizeljsko *vīlce*, kozjaško *kořīta*, prleško *hīša*, *dvęri* | **LT** (Smole 1994: 24): šavrinsko *xī:ža*, *xī:žica* (T413), vzhodnodolensko *čābri:čāk*, *šī:pa*, sevniško-krško *zī:danca* (T278) | OLA – | IPA –

i -LT (Škofic 1996: 34, T202 Kropa): »temnejši in nekoliko nižji [glas] kot knjižni /i:/; formant F1 imata oba glasova nizko, formanti F2, F3 in F4 pa so pri kroparskem glasu nakopičeni nekoliko nižje (pribl. 1500–3000 Hz) kot pri knjižnem (pribl. 2000–3800 Hz); pri kroparskem glasu je srednja jezična ploskev pomaknjena proti zadnjemu delu trdega neba, mišice zadnjega dela spodnje izgovorne ploskve pa so izrazito napete« – *br̩:tu̩a*, *sk̩:ra*, *uogni:še* | OLA – | IPA i || → ü

j -oslabljeni samoglasnik *i*-jevske barve | RT dolensko *gr̩nt* = grunt 'kmetija', srednje-savinjsko *v̩lce*, severnopohorsko-remšniško *br̩tva*, *d̩r̩j*, rezijansko *xliu'jt* = hlevčič, notranjsko *kl̩č̩aun̩əca*, *n̩žič*, dolensko *č̩bjln̩k*, *šk̩upnik* = škopnik 'škopa', severno-belokranjsko *k̩d̩x̩na* 'kuhinja', zgornjesavinjsko *v̩č̩lbjč* = velbič 'shramba', srednje-savinjsko *br̩s̩č̩ca*, prleško *gl̩žov̩jna*, prekmursko *s̩č̩katj* | LT podjunsko *š̩tj̩l* 'toporišče' (T034), solčavsko *z̩jt*, kozjansko-bizeljsko *š̩e:katj*, južnopohorsko *ž̩a:gatj*, prleško *s̩vi:slj̩* 'skedenj', slovenskogoriško *ka:latj* 'cepiti', prekmursko *na'izj* 'podstrešje' | [i (Logar 1975: 86): »[glas] med *i* in ozkim *e*«] | ü (Kovačič 1975, T231 Rakitna): *št̩b̩lc* = štibelc 'soba z vhodom iz dnevne sobe' | OLA – | IPA i

ü -oslabljeni samoglasnik *u*-jevske barve | RT mežiško *d̩r̩e*, severnopohorsko-remšniško *kl̩č̩*, notranjsko *č̩ñe*, srednjesavinjsko *gr̩nt* = grunt 'kmetija', podjunsko *g̩mny*, severnopohorsko-remšniško *k̩x̩lja*, dolensko *ókny*, zgornjesavinjsko *uogniše* 'ognjišče', *k̩tu* (T310), srednjesavinjsko *c̩gy* = cegel 'opeka' | LT južnopohorsko *ko'r̩t̩y* 'korito' | OLA – | IPA u

u -široki, nenapeti *u* | RT vzhodnodolenjsko *kl̩č̩*, sevniško-krško *kl̩ka*, srednještajersko *str̩p* 'strop' (T333), notranjsko *pol̩ny* (T143), dolensko *kuóty*, vzhodnodolenjsko *kur̩t* 'korito', prleško *v̩lj̩k* = ulnjak 'čebelnjak' | LT (Smole 1994: 25): vzhodnodolenjsko *b̩:tara*, *č̩:ja*, *r̩:xa* 'rjuha', sevniško-krško *k̩ly:č* (T278) | OLA – | IPA –

û -RT (Ramovš 1935: VIII): »izredno ozki napeti *o*, skoraj že *u*« – srednjesavinjsko *úgnjše* (T317), prekmursko *úgn̩šče*, *v̩j̩dr̩* 'vedro', *k̩r̩t̩* | LT kozjaško *k̩lx̩ja* | OLA – | IPA –

è -zelo ozek in napet sredinski sprednji samoglasnik med *i* in *e* | RT mežiško *kl̩t*, notranjsko *sk̩era*, cerkljansko *st̩na* (T169), poljansko *str̩xa*, škofjeloško *c̩yu* 'opeka', gorenjsko *pol̩nu* (T196), horjulsko *sk̩era*, zgornjesavinjsko *m̩t* 'med', srednjesavinjsko *om̩t*, južnopohorsko *šk̩egy* 'skedenj', mežiško *b̩č̩l̩k* = bečeljak 'čebelnjak', ziljsko *c̩pt̩*, *p̩č̩n̩ b̩dl̩* = pečne vile 'burkle', prleško *s̩kat̩*, prekmursko *dv̩r̩* | LT poljansko *st̩:na*, vzhodnodolenjsko *z̩:t* 'zid', *x̩:še* 'hiša', kostelsko *st̩:xa*, *g'r̩nt* = grunt 'kmetija', *gla:žev̩na* = glaževina, prleško *k'l̩t*, zgornjesavinjsko *pa'l̩:n̩* 'poleno', 'z̩t 'zid', *k'l̩č̩aw̩na*, sevniško-krško *gr̩di:ca* | OLA – | IPA –

ò -zelo ozek in napet sredinski zadnji samoglasnik med *u* in *o* | RT mežiško *gn̩i*, črnovrško *b̩rk̩l̩*, poljansko *k̩:ryk*, škofjeloško *šk̩pa*, gorenjsko *p̩st̩r* (T196), vzhodnodolenjsko *c̩je* 'cunja', zgornjesavinjsko *v̩sek*, srednjesavinjsko *p̩stla*, južno-pohorsko *n̩š*, prekmursko *gn̩i*, ziljsko *uoàkn̩*, podjunsko *kor̩t̩*, mežiško *ogn̩še*, šavrinsko *k̩t̩* 'kotel', notranjsko *pal̩n̩*, gorenjsko *kor̩t*, južnobelokranjsko *v̩j̩dr̩*, srednje-savinjsko *pol̩n̩*, srednještajersko *st̩kl̩*, kozjansko-bizeljsko *k̩tl̩* | LT poljansko *d̩:r* 'duri', vzhodnodolenjsko *kl̩:ka* 'kljuka', sevniško-krško *š̩k̩:pa*, zgornjesavinjsko *p̩:st̩l̩*, prleško *v̩:sek*, poljansko *γ̩n̩:j*, kostelsko *st̩r̩p*, *o:kn̩*, prekmursko *o'met* | OLA – | IPA –

ę -ozki sredinski sprednji samoglasnik | RT rožansko *u̩ža* 'veža', podjunsko *str̩xa*, mežiško *st̩na*, tersko *m̩t*, briško *satovj̩*, rižansko *past̩la*, *s̩č* = seči 'sekati', notranjsko *pol̩no*, baško *kl̩t*, črnovrško, horjulsko, poljansko *c̩yu* = cegel 'opeka', škofjeloško *p̩č*, selško *č̩ud̩r* = kelder 'klet', gorenjsko *putstr̩xa*, severnobelokranjsko *pl̩v̩na*, zgornjesavinjsko *p̩ter*, srednjesavinjsko *pul̩n̩*, srednještajersko *dv̩re*, kozjansko-bizeljsko *gr̩da*, prleško *pos̩stvo* 'kmetija', haloško *s̩t* 'sat', prekmursko *vr̩l̩c* 'studenc', *p̩n̩* 'panj', ziljsko *str̩h̩*, obsoško *post̩l̩'a*, horjulsko *γ̩r̩d̩*, selško *c̩pt*, gorenjsko *c̩pat*, podjunsko *sk̩d̩n̩*, briško *sk̩d̩n̩*, kraško *j̩žba* = izba 'dnevna soba', notranjsko *č̩b̩r* 'kad', kostelsko *gr̩nt* = grunt 'kmetija', severnobelokranjsko *v̩lce* 'vilice' (T295), kozjansko-bizeljsko *p̩č* (T351), prleško *v̩lp* = velb 'strop', *pol̩no*, prekmursko *s̩č̩katj*, obsoško *st̩l̩* = štilj 'toporišče', rožansko *p̩st̩l̩* 'postelja', tersko *č̩b̩r*, obsoško *set̩ul̩'e* 'satovje', šavrinsko *γ̩niš̩č̩* 'ognjišče', notranjsko *kmet̩ja*, gorenjsko *v̩lce*, *č̩b̩ln̩k*, dolensko *nu̩ž̩č̩*, srednjesavinjsko *pisk̩r*, južnopohorsko *sek̩ra*, prekmursko *n̩už̩ec* = nožec | LT ziljsko *st̩:na*, rožansko *potstr̩:šje*, obirsko *p̩:č*, selško *z̩:nyk* = zelnik 'greda', gorenjsko *pul̩:n̩*, tersko *č̩:ra* = čera 'vosek', horjulsko *s̩:kat*, vzhodnodolenjsko *x̩:še* 'hiša', briško *p̩:č*, *st̩:xa*, notranjsko *pa'l̩:mo*, baško *k'l̩:t*, kostelsko *p̩r̩:graja* = pregraja 'stena', sevniško-krško *u'met* 'omet', kozjansko-bizeljsko, slovenskogoriško, prekmursko *m̩t* 'med', kozjaško *gr̩:da*, prleško *č̩r̩:p* = črep 'opeka', rožansko *p̩t̩l̩* = petelj 'greda', kostelsko *x̩l̩f*, baško *w̩dre* = odre 'podstrešje', kozjaško *š̩k̩d̩n̩*, prekmursko *pul̩nu*, kostelsko *o:der* = oder 'postelja', banjsko *sv̩n̩k*, gorenjsko *mes̩'te:ja* 'ognjišče', dolensko *d̩:r̩e*, *str̩:išnek* 'strešnik', prleško *v̩d̩ri:ca*, prekmursko *z̩d̩:rske* 'zidarski' | OLA ę/e | IPA e

o -ozki sredinski zadnji samoglasnik | **RT** rožansko, podjunsko *šqōpa*, mežiško *pōstu*, severnopolohorsko-remšniško *kōža*, tersko *mōš*, kraško *mōuta* = malta 'omet', šavrinsko *ōkno*, notranjsko *plafōn* 'strop', črnovrško, horjulsko, poljansko, škofjeloško *pōstla*, selško *dōr* 'duri', gorenjsko *pōdū* = poden 'tla', kostelsko, južnobelokranjsko *strōp*, zgornje- in srednjesavinjsko, srednještajersko, kozjansko-bizeljsko, južnopohorsko *kōča*, kozjaško *ōkna*, slovenskogoriško *nōš*, prleško *nōjža* = nahiza 'podstrešje', haloško *kōtel*, prekmursko *srōmbā* 'shramba', rožansko *šnōlā* = šnola 'kljuka', podjunsko *stadō:r* = študor 'soba z vhodom iz dnevne sobe', tersko *pōstl*, dolensko *kōtu*, južnobelokranjsko *nō:tan* 'tnalo', podjunsko *strōp*, mežiško *klōka* 'kljuka', južno-belokranjsko *kōxia* 'kuhinja', prleško *ōgū*, prekmursko *slōma*, ziljsko *pōstū*, rožansko *omāt* 'omet', obsoško *orūixa*, škofjeloško *orāta*, kostelsko *klučāvōnca*, prleško *glāžōvina* 'steklo' | **LT** rožansko *nō:ž*, podjunsko *žō:gat* 'žagati', tersko *pirō:n* = piron 'vilice', horjulsko *ō:sk*, gorenjsko *γnō:j*, rožansko *pō:dān*, gorenjsko *pō:γrat*, baško *š'kō:pa*, kostelsko *vo:sak*, sevniško-krško *nō:ž*, južnopohorsko *co:ta*, kozjaško *d'ro:va* 'drva', kozjansko-bizeljsko *strō:p*, prleško *obr'sō:č* = obrisač 'brisača', prekmursko *o:kno*, *s'lō:ma* 'slama', rožansko *štōl* = štok 'podboj', baško *d'ro:ve* 'drva', poljansko *potstrāžnca* 'podstrešna soba', slovenskogoriško *kōča*, prekmursko *pokrif* = pokriv 'streha', kozjansko-bizeljsko *kō:to* | OLA o | IPA o

ę -nevtralni sredinski sprednji samoglasnik | **RT** rožansko, kraško, rižansko, srednještajersko *pēč*, šavrinsko *mēt*, notranjsko *xlēu*, vzhodnogorenjsko *pulēn* 'poleno', severno-belo-kranjsko, sevniško-krško *sēkat*, prleško *pēmica*, rožansko *strēxā*, horjulsko *cēpt*, vzhodnodolenjsko *sēkat*, južnobelokranjsko *stēna*, prleško *polēno*, *strēha*, notranjsko *kmetija*, *špāryert* | **LT** dolensko *māstē:je* 'ognjišče', notranjsko *γ'rē:nt* = grunt 'kmetija', *x'lēu*, prekmursko *strējā* 'streha' | OLA e | IPA – || → ę

ę -oslabljeni samoglasnik e-jevske barve | **RT** mežiško *vēlce*, banjsko *jēzba* = izba 'shramba', kraško *klēka* 'kljuka', notranjsko *rēxa* 'rjuha', selško *skēdū*, gorenjsko *satjē*, vzhodno-dolenjsko *prežēt* = prezid 'stena', severnobelokranjsko *stēdenc*, banjsko *skēdū*, obsoško *uēšk* 'vosek', notranjsko *lēxa* 'gredica', ziljsko *đūrē*, obsoško *kmetije*, briško *telār* = telar 'podboj', rižansko *pilēt* = piliti 'žagati', notranjsko *lēsīan*, *kālāuněk* = kalalnik 'vedro', horjulsko *čebelnāk*, selško *vēdēr* 'vedro', dolensko *k'vōreč* = korec 'vedro', severnobelokranjsko *nā xīšē*, zgornjesavinjsko *būrklē*, slovenskogoriško *žāgatē*, prekmursko *sēkatē* | **LT** ziljsko *s'kēdan*, kostelsko *šēkrit* 'stranišče', kostelsko *vusēk* 'vosek', vzhodnodolenjsko *stēdjā:nc*, *škū:pēnk* = škopnik 'škopa', solčavsko *ga:rtel* | OLA – | IPA ę

o -oslabljeni samoglasnik o-jevske barve | **RT** (redko) kraško *skōdān* 'skedenj' (T108), rezijansko *uōrtec*, srednjesavinjsko *grōnt*, *uōlnik* = uljnik 'čebelnjak', zgornjesavinjsko *pūstō* | **LT** *t'ro:bōc* 'ustnica' (T413) | OLA – | IPA ę

o -nevtralni sredinski zadnji samoglasnik | **RT** notranjsko *strōp*, zgornjesavinjsko *satōje*, srednještajersko *kōča*, slovenskogoriško, prleško *ōkna*, *ōkno*, ziljsko *uōkōn*, zgornje-savinjsko *gnōi*, prleško *strōp*, notranjsko *kōrīto*, srednjesavinjsko *t'ōpōr* 'toporišče', prleško *polēno* | **LT** kostelsko *nō:žič*, *strōp*, notranjsko *γ'nōiščē* 'ognjišče' | OLA o | IPA – || → o

ę -široki sredinski sprednji samoglasnik | **RT** ziljsko *sēt* 'sat', mežiško *grēda*, rezijansko *xrēm* 'shramba', tersko *mēt* 'med', nadiško *satuiē* 'satovje', briško *pēč*, kraško *vēže* 'veža', *γlēs* = glaž 'steklo', istrsko *jēta* 'podboj', notranjsko *strēxa*, baško *stidēnčk* 'studenec', črnovrško *wēdār* 'vedro', poljansko *stēdēnc*, gorenjsko *umēt* 'omet', vzhodno-gorenjsko *zēt* 'zid', severnobelokranjsko *otērač* = otirač 'brisača', laško *vērt* 'vrt', zgornjesavinjsko *xl'ēu*, srednjesavinjsko *grēda* (T321), srednještajersko *stēna*, kozjansko-bizeljsko *mēt* 'med', *dērvē* 'drva', južnopohorsko *škēdān*, slovenskogoriško *dvērj*, prekmursko *škēgēn*; ziljsko *pētrē*, podjunsko *strēxa*, tersko, nadiško *pastēja* 'postelja', obsoško *bēžā*, gorenjsko *stēku* 'steklo', vzhodnodolenjsko *stēna*, rezijansko krēu = krov 'streha', banjsko *wēlp* = velb 'podboj', notranjsko *klēč* 'ključ', cerkljansko *suněk* 'svinjak', horjulsko *uamēt*, poljansko *kmētīe*, gorenjsko *satjē*, dolensko *xlēu*, kostelsko *prēzit* = prezid 'stena', južnobelokranjsko *klēka* 'kljuka', srednjesavinjsko štēl = štilj 'toporišče', prleško *zdēnēc* 'studenec', prekmursko *škēgēn* 'skedenj'; ziljsko *mlēstbđč* = mlestvič 'kad', obsoško *tlē* 'tla', prleško *dvērj*; ziljsko *bidlē* = vile 'burkle', mežiško *urātē*, rezijansko *pōzēt* = pozad 'ognjišče', banjsko *kāščē* = kašča 'podstrešje', šavrinsko *čābēr* 'kad', kraško *xmētija* 'kmatija', notranjsko *γunīščē* 'ognjišče', cerkljansko *xīšē* 'hiša', črnovrško *rēžānc* = rožanec 'podboj', škofjeloško *perīšē* 'prgišče', gorenjsko *potstrēšjē*, dolensko *viqžē* 'veža', kostelsko *vīlcē*, zgornjesavinjsko *stāpnūcē*, srednje-savinjsko *dīlē* = dilje 'podstrešje', srednještajersko *pīskēr*, kozjansko-bizeljsko *štībļčēk*, slovenskogoriško *būrklē*, prleško *klūčēnca* 'ključavnica', prekmursko *cīggo* = cegel 'opeka' | **LT** *fē:nt* (T413) | e – nadiško *mēt*, selško *pē:č*, gorenjsko *satujē*: 'satovje', vzhodnodolenjsko *pulē:n*; rožansko *strē:xa*, nadiško *pastē:ja* 'postelja', poljansko *γrē:da*, gorenjsko *studē:nc*, baško *be:za* 'veža', srednjesavinjsko *s'te:rt* = strd 'med', južnopohorsko *su'de:nc*, južnopohorsko *pe:č*, kozjaško *d've:ri*; obirsko *o'met*, tersko *ti'nel* 'dnevna soba', cerkljansko *čebār* 'kad', poljansko *ž'beuā:n:k* 'čebelnjak', gorenjsko *sat'je*, kostelsko *o'terač* = otirač 'brisača', kozjansko-bizeljsko *v'ert* 'vrt', prekmursko *š'ked'en* 'skedenj' | ε (Karničar 1980, T029 Obirsko – Ebriach): *sēqat* | (Maurer-Lausegger, T010 Marija na Zilji – Maria Gail, T020 Žihpolje – Maria Rain, T021 Žrelec – Ebenthal) *strē:xa*, *sē:kātā*, *bāčē:wjaq* 'čebelnjak', *dū:re* | OLA ε/e | IPA e

e, ε → ę

ö -labializirani sredinski sprednji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: VIII): »ustnično zaokroženi sprednji *e* (*ɛ* in *ɨ*) – kozjansko-bizeljsko *kostōra* = kostura ‘žepni nož’, prleško *bōrklɛ*, prekmursko *kōrnek* = kurnjak ‘kurnik’, severnopohorsko-remšniško *vōlce* ‘vilice’, srednještajersko *grōnt* = grunt ‘kmetija’, kozjansko-bizeljsko *bōrkļɛ* = burkljice ‘burkle’, prekmursko *klōka* ‘kljuka’ | **LT** kozjansko-bizeljsko *g'rō:nt*, 'bū:tōra, prekmursko 'bō:rkle 'burkle', 'sō:kate 'sekati' | OLA ø | IPA ø

ə -nevtralni sredinski srednji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: VII): »neopredeljeni srednjejezični vokal (polglasnik)« – rožansko *uārx* = vrh ‘podstrešje’, tersko *wāsk* ‘vosek’, briško *xrām* = hram ‘hiša’, *dārv* ‘drva’, banjsko *γrānt* ‘kmetija’, kraško *γlāš* = glaž ‘steklo’, rižansko *štārmac* = štramac ‘žimnica’, notranjsko *škāf* ‘vedro’, gorenjsko *čēbēlnāk*; rožansko *wālce* ‘vilice’, obsoško *wāsk* ‘vosek’, dolensko *dārva*; ziljsko *grānt* = grunt ‘kmetija’, mežiško *zēt* ‘zid’, briško *kāšč* = kašč ‘kašča’, banjsko *žlāk* = žlak ‘veža’, kraško *xrām* = hram ‘klet’, rižansko *bādiñ* = bedenj ‘kad’, notranjsko *klāč* ‘ključ’, škofjeloško *strāp* ‘strop’, gorenjsko *kāt* ‘kad’, dolensko *prezēt* = prezid ‘stena’, južnobelokranjsko *skādeñ*, zgornjesavinjsko *stārt* = strd ‘med’, srednjesavinjsko *xāšca* ‘hišica’, kozjansko-bizeljsko *klāpa* = klupa ‘kljuka’; rožansko *kāxiña*, obsoško *stāklq* ‘steklo’, gorenjsko *škāf* = škaf ‘vedro’; ziljsko *dūrē*, kraško *urāta*, gorenjsko *klučāvānca*, dolensko *stēklā* ‘steklo’, zgornjesavinjsko *palēna* ‘poleno’ | **LT** ziljsko *stā:rt* = strd ‘med’, gorenjsko *nužā:k*, *wō:kān* ‘okno’, vzhodnodolensko *štāl* = štilj ‘toporišče’, briško *γlā:š* = glaž ‘steklo’, rižansko *vā:rt*, ziljsko *štāk* = štok ‘podboj’, zgornje-savinjsko *g'rānt* = grunt ‘kmetija’, južnopohorsko *klāpč* ‘ključ’ | OLA ə | IPA ə

ɔ -**RT** (Rigler 1960, T255 Ambrus, redko): »[k]lončni -j/ɛ je zelo blizu -ə, oni sami dobro čutijo razliko z -j, ki ga govorijo okrog Lašč« – dolensko *stāđānc* ‘studenec’ | OLA -j | IPA -

o -široki sredinski zadnji samoglasnik | **RT** rožansko *nōž*, podjunsko *šnōpa* = šnola ‘kljuka’, severnopohorsko-remšniško *xrōm* = hram ‘hiša’, rezijansko *kōp* = kop ‘strešnik’, kraško *lōnc*, baško *kōtu*, gorenjsko, dolensko *strōp*, južnobelokranjsko *nōš*, zgornjesavinjsko *kōča*, južnopohorsko *vrōte* ‘vrata’, prleško *obrsōč* = obrisač ‘brisača’; rožansko, podjunsko *suōpa* ‘slama’, tersko *ōkno*, nadiško *čōl'a* = čolja ‘tnalo’, gorenjsko *ōkty*, dolensko *lōnc*, vzhodnodolensko *kōxna* ‘kuhinja’; rožansko *hāmno* ‘gumno’, podjunsko *ōqna* ‘okno’, nadiško *kōrc* = korec ‘strešnik’, šavrinsko *kandōt* = kandot ‘stranišče’, cerkljansko *drōwa* ‘drva’, poljansko *kōrūt*, gorenjsko *strōp*, kostelsko *skōdōn* ‘skedenj’, južnobelokranjsko *pōstel*, *ōgñišce*, prekmursko *škōp* ‘škopa’, *kōteo*; ziljsko *ōknō*, rožansko *topōr* ‘toporišče’, tersko *woknō*; rožansko *qorūt*, obsoško *ōknō*, *pōstēl'a*, banjsko *vīlco* ‘vilice’, rižansko *cīāq* = cegal ‘opeka’, notranjsko *brūtō* ‘britev’, črnovrško *korūt*, poljansko *ōgnīše*, škofjeloško *stōdēnc* ‘studenec’, gorenjsko *jērōf* ‘jerob’, dolensko *pōjstrāš* = podstraž ‘podstrešje’, kostelsko *vūsok* ‘vosek’, zgornjesavinjsko *korūt*, haloško *gūvno* ‘gumno’ | **LT** prekmursko *vō:wsek* (T395) | o – horjulsko *ō:sk* ‘vosek’, poljansko *lō:nc*, gorenjsko *strō:p*, obirsko *šqō:pa*, podjunsko *štō:wā* ‘hlev’, gorenjsko *wō:kān*, vzhodnodolensko *kō:tu*, rižansko *wō:kno*, zgornjesavinjsko *ko:ča*; južnopohorsko *po:rna* = parna ‘skedenj’, rožansko *to'por* ‘toporišče’, cerkljansko *poūštār* = polšter ‘blazina’ | o (Karničar 1980, T029 Obirsko – Ebriach): *strōp*, *tō:pār* = topor ‘toporišče’ | (Maurer-Lausegger, T010 Marija na Zilji – Maria Gail, T020 Žihpolje – Maria Rain, T021 Žrelec – Eenthal): *cō:ta* ‘cunja’ | OLA o/o | IPA o

o, ə → o

ä -zelo širok sredinski sprednji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: VIII): »izredno široki (napeti in nenapeti) *e*« – mežiško *rāzat* = rezati ‘žagati’, rižansko *stāklyā*, notranjsko *stāna*, vzhodnodolensko *cāgu*, sevniško-krško *vārt* ‘vrt’, srednještajersko *strāxa*, kozjansko-bizeljsko *omāt* ‘omet’, prleško *dvārē*, prekmursko *kārpe* ‘satovje’; dolensko *vāža*, vzhodnodolensko *stāklu*, obsoško *žlāk* = žlak ‘veža’, prekmursko *dvāri*; obsoško *kāšt* = kašt ‘podstrešje’; kraško *klūkā*, rižansko *γunīšt'ä*, horjulsko *xīšā*, dolensko *kūxjā* ‘kuhinja’, prekmursko *cīgā* ‘opeka’ | **LT** vzhodnodolensko *cā:gu* ‘opeka’, *strā:xa*, rižansko *šēl'dā:nc* ‘studenec’, sevniško-krško *vā:ža*, kozjansko-bizeljsko *s'tā:klo*, slovenskogoriško *d'vā:ri*, prleško *bā:jta*, prekmursko *s'tā:ber*; kraško *x'rām* ‘klet’, haloško *klāt*, prleško *bātežen* ‘bolan’, prekmursko *d'vāre* | OLA ä | IPA ä

ä -oslabljeni samoglasnik ä-jevske barve | **RT** (redko) rezijansko *ispq̄* ‘kuhinja’ (T056) | **LT** – | OLA – | IPA –

ą -oslabljeni samoglasnik a-jevske barve | **RT** ziljsko *γwq̄ž* = glaž ‘steklo’, rezijansko *skādq̄ñ*, briško *xrām* ‘hiša’, kraško *raq̄q̄nc* = rožanec ‘podboj’, notranjsko *čq̄bq̄r* ‘kad’, črnovrško, horljulsko *kq̄d*, poljansko *pq̄tstrāžq̄ca*, škofjeloško *tlq̄*, vzhodnogorenjsko *wq̄kān* ‘okno’, dolensko *strq̄p*, zgornjesavinjsko *stq̄rt*, srednjesavinjsko *frq̄ix* ‘omet’; ziljsko *šišq̄*, rezijansko *klj̄kq̄*, obsoško *bājtq̄*, banjsko *q̄arūta*, kraško *žāq̄yt*, *pq̄raq̄āna* ‘stena’, rižansko *pas'ti'ela*, notranjsko *sēj̄kq̄t*, črnovrško *klūkq̄*, horjulsko *tpq̄ariše* ‘toporišče’, dolensko *pqlēn* ‘poleno’ | **LT** ziljsko *strq̄p*, gorenjsko *sadoū'nq̄k* | [ā (Logar 1975: 86): »polglasnik z a-jevske barvo«] | OLA – | IPA e

ā -zelo širok sredinski zadnji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: VIII): šavrinsko *stālā*, notranjsko *vrāta* (T157), dolensko *kāmra*, kostelsko *čēbēlnāk*, sevniško-krško *klāda* ‘tnalo’, zgornjesavinjsko *āntvel'a* ‘brisača’, srednjesavinjsko, srednještajersko *slāma*, kozjansko-bizeljsko *cāpa* ‘cunja’, južnopohorsko *žāgat*, prleško *čēbelāk*, prekmursko *bysāčā*; dolensko *kāšce* ‘kašča’; ziljsko *strāp*, kozjansko-bizeljsko *bājta*, prekmursko *žāgati*; šavrinsko *klj̄kā* ‘kljuka’, srednještajersko *kmetj̄jā* (T339), prekmursko *kūj̄n'ā* ‘kuhinja’ | **LT** ā (Logar 1975: 86): »samoglasnik, ki se po barvi približuje širokemu o [...], torej a, ki se izgovarja z malo zaokroženimi ustnicami in malo proti mehkeemu nebu dvig-njenim jezikom, [...] v dolenskih govorih mnogo manj zaokrožen kot v podjunskem, remšniškem, prleškem ali kakem drugem narečju« – dolensko *xlā:pēc*; podjunsko *mā:ti*; sevniško-krško *v'rā:ta*, kozjansko-bizeljsko *p'lā:xta* ‘rjuha’, zgornjesavinjsko *t'nā:lā*, srednjesavinjsko *žā:gat*, prleško *klučā:vnica*, haloško *čēbel'jā:k*, prekmursko *bār'sā:ča*; slovenskogoriško *kāt* ‘kad’, prleško *štāmpet* ‘postelja’, prekmursko *štāla* | OLA ą | IPA ą

ħ -oslabljeni samoglasnik á-jevske barve | **RT** (redko) rezijansko *slámĥ* (T056) | **LT** – | OLA – | IPA –
 á -nizki sprednji samoglasnik (med *ä* in *a*) | **RT** (Ramovš 1935: VIII): »sprednji jasni vokal *a*« – šavrinsko *stáklo* ‘steklo’, kozjansko-bizeljsko *knâlŕ* ‘tnalo’, prleško *kâlati*; šavrinsko *oghîšcá*, zgornjesavinjsko *urât’á* | **LT** dolensko *slá:ma* (T236), prekmursko *’sá:tje* | OLA – | IPA –
 a -nizki srednji samoglasnik | **RT** ziljsko *žágatə*, podjunsko *bâita*, mežiško *kuâada* = klada ‘tnalo’, severnopolohorsko-remšniško *ákna* ‘okno’, kraško *kâmra*, notranjsko *slâma*, gorenjsko *svenâk*, dolensko *vârt* ‘vrt’, severnobelokranjsko *slâma*, srednještajersko *dârve*, haloško *kâmra*, prekmursko *bŕsâčá*; tersko, gorenjsko *svinâk*, dolensko *vrâta*; mežiško *gânk*, severnopolohorsko-remšniško *sâtje*, kraško *tlâ*, cerkljansko *kâtu*, gorenjsko, dolensko *kât* ‘kad’, južnobelokranjsko *slâma*, prleško *žâgati*, prekmursko *štâla*; ziljsko *nâispâ* = naispa ‘podstrešje’, rožansko *sâqat* ‘sekati’, nadiško *tlâ* | **LT** rožansko *xrâ:m*, tersko *mâ:lta*, horjulsko *kâmbra*, gorenjsko *potivâ:yuka* ‘cunja’, dolensko *sâ:tje*; rožansko *ŕâ:jža*, tersko *urâ:ta*, gorenjsko, dolensko *štâ:la*; severnopolohorsko-remšniško *’ta:pər* = topor ‘toporišče’, kraško *čebel’na:k*, notranjsko, cerkljansko *’ba:jta*, srednjesavinjsko *klâda* ‘tnalo’, kozjansko-bizeljsko *čebel’ja:k*, slovenskogoriško *’ka:šta* ‘kašča’, prekmursko *vi’na:k* = uljnjak ‘čebelnjak’; tersko *kam’bač* ‘vedro’, nadiško *iz’ba*, cerkljansko *’bajta*, poljansko, dolensko *b’rat*, prleško *’bana* ‘kad’ | OLA a | IPA a
 ĩ -rezijanski zamolkli (»zasopli«) visoki srednji nezaokroženi samoglasnik (Priestly 1989; Steenwijk 1992: 7–9) | **RT** *pîlit* = piliti ‘žagati’,¹¹ *xîšá*, *kîxîina* | **LT** – | OLA ĩ | IPA i/ĩ
 ũ -rezijanski zamolkli (»zasopli«) visoki srednji zaokroženi samoglasnik (Priestly 1989; Steenwijk 1992: 7–9) | **RT** *dûre* ‘duri’, *klûka*, *uknû* ‘okno’ | **LT** – | OLA ũ | IPA u/ũ
 ɛ -[1] rezijanski zamolkli (»zasopli«) sredinski srednji nezaokroženi samoglasnik (Priestly 1989; Steenwijk 1992: 7–9) | **RT** *sêkat*, *lončec*, *blêk* = blek ‘cunja’, *polëno* | **LT** – | OLA ɛ | IPA ě/ě
 [2] zelo ozek e | **LT** (Dular 1983, T276 Zavinek) – *dê:le* = dilje ‘podstrešje’
 ɔ -[1] rezijanski zamolkli (»zasopli«) sredinski srednji zaokroženi samoglasnik (Priestly 1989; Steenwijk 1992: 7–9) | **RT** *pôzet* = pozad ‘ognjišče’, *čôk* ‘tnalo’, *oknô* | **LT** – | OLA ɔ | IPA ǔ/ǔ – ɵ/ɵ
 [2] zelo ozek o | **LT** (Dular 1983, T276 Zavinek) *gnô:i*, *klô:ka* ‘kljuka’
 ɔ̄ -**RT** (Logar, Arhiv 26-93/1962) rezijanski zamolkli (»zasopli«) sredinski srednji samoglasnik | **RT** (redko) *onîštô* (T059) | **LT** – | OLA – | IPA ɔ̄
 ȝ -**LT** (redko) podjunsko *pô:pi* ‘popok’, *ô:brja* ‘obrvi’ | OLA – | IPA –
 ȝ -ozki nosni o | **RT** podjunsko *sôk* = *sak* ‘satovje’; *swôma* ‘slama’ | **LT** (redko) ɔ – podjunsko *zô:f* ‘zob’, *uô:sa* = vose ‘brki’, tersko *balô:* = balon ‘mehur’ | OLA – | IPA ɔ̄
 ô -nosni o | **RT** podjunsko *sôtê* ‘sati’ | **LT** (redko) ɔ – podjunsko *uô:sa* = vose ‘brki’, tersko *komodô:* = komodon ‘komolec’ | OLA ɔ | IPA ɔ̄
 â -nosni a | **RT** podjunsko *grâda* ‘greda’, *pâtär* ‘peter’ | a (redko) – podjunsko *ušâtə* ‘ušesa’ | **LT** a (redko) podjunsko *uâ:mpast* ‘trebušast’ | OLA ɔ | IPA â

Razlikovalna preglednica

RT	LT
ɛ	ɛ, e, ɛ
ɛ̄, e	ɛ̄, e
ɔ	ɔ, o, ɔ
ɔ̄, o	ɔ̄, o
ô	ɔ
ô̄	ɔ̄

Soglasniki

Zvočniki

Pregled

m	w
	v v' ũ
l	
n n' l l' r	
ń	í j ĩ
ŋ	ł
	ř
m	-dvoustnični nosnik RT gorenjsko <i>mêt</i> LT gorenjsko <i>’me:t</i> OLA m IPA m
w	-dvoustnični drsnik RT ziljsko <i>swâma</i> LT gorenjsko <i>swâ:ma</i> OLA w IPA w

v -zobnoustnični drsnik | **RT** južnobelokranjsko *vòsak* 'vosek' | **LT** prekmursko *'vɔ:usk* | OLA v | IPA v
v' -mehčani v | **RT** zgornjesavinjsko *dàrv'ɛ* | **LT** zgornjesavinjsko *'darv'á* | OLA v' | IPA v'
ɥ -polsamoglasnik, nepriporiški w | **RT** gorenjsko *dərvuə* | **LT** (Logar 1975: 87): »u pišem za samoglasnikom pred pavzo ali pred soglasnikom« – solčavsko *x'le:u, sa'to:uje* | OLA ɥ | IPA ɥ
ɭ -medzobni jezičnik | **RT** (Ramovš 1935: 133–134; 141): »interdentalni, predentalni ɭ (sredinska zapora je prav med zobmi, zaradi daljših obrobni odprtini je glas ɭ votel, temen)« | (Logar, Arhiv 22-115/57, T292 Adlešiči): »medzobni ɭ [...], ki je najbolj votel pred sprednjimi vokali, pred konzonanti in v izglasju, medtem ko pred zadnjimi vokali ni tako velaren« – južnobelokranjsko *słàma, žbelnik* 'čebelnjak', zagorsko-trboveljsko *pulčijn* 'poleno', *knāl* 'tvalo', laško *štāla*, haloško *młāka* 'studenec' | **LT** ɭ (Horvat 1980, T385 Podlehnik): haloško *plāxta* 'rjuha' | OLA – | IPA ɭ
n -zobni nosnik | **RT** ziljsko *nōž* | **LT** ziljsko *'nož* | OLA n | IPA n
n' -mehčani (mehki) n¹² | **RT** zgornjesavinjsko *ug'n'iša* 'ognjišče', prekmursko *kūjn'á* 'kuhinja' | **LT** zgornjesavinjsko *sv'n'á:k* | OLA n' | IPA n'
l -lateral, obstranski jezičnik | **RT** rezijansko *lonðc*, podjunsko *póstel* | **LT** cerkljansko *'lanc*, prleško *'ci:gel* | OLA l | IPA l
l' -mehčani (mehki) l | **RT** ziljsko *kl'úč*, obsoško *kl'úč*, notranjsko *kl'ŷka*, južnobelokranjsko *kl'úka*, zgornjesavinjsko *puðistl'a* | **LT** zgornjesavinjsko *'burkl'á* | OLA l' | IPA l'
r -(navadno enkratni) vibrant, nekontinuirani jezičnik | **RT** dolensko *rúxa* | **LT** dolensko *rú:xa* | OLA r | IPA r
r' -mehki n | **RT** ziljsko *kúhnà*, tersko *onišće* 'ognjišče', kraško *peñáva* = ponjava 'rjuha', notranjsko *cŷna* 'cunja', južnobelokranjsko *kūxiña*, prekmursko *ūgniščē* | **LT** južno–belokranjsko *s'vi:nak*, prekmursko *ug'nišče* | OLA r' | IPA r'
ʃ -mehki l | **RT** obsoško *klúkà* | **LT** kraško *k'lu:č*, kostelsko *'bü:rkle* | OLA ʃ | IPA ʃ
j -trdnebn drsnik | **RT** obsoško *jezbà*, gorenjsko *satōuje*, srednještajersko *čebeljāk* | **LT** tersko *kjú:č* 'ključ', cerkljansko *'pejč* 'peč', horjulsko *cú:ja* 'cunja' | OLA j | IPA j
j̣ -polsamoglasnik, nepriporiški j | **RT** notranjsko *γnūj*, nadiško *kjúč* 'ključ', horjulsko *cūjē* 'cunja', prekmursko *kūjina* 'kuhinja' | **LT** (Logar 1975: 87): »za samoglasniki pred pavzo in pred soglasnikom [pišem] j̣, čeprav tudi j pred samoglasniki v slovenskih narečjih ni pripornik, ki ga pišemo z znakom j̣« – prekmursko *s'te:ijna* | OLA j̣ (kot drsniška prvina dvoglasnika) | IPA j̣
ŋ -mehkonebni n | **RT** podjunsko *štŋge* = štenge 'stopnice', gorenjsko *kāŋgva* = kangla 'vedro' | **LT** baško *č'bejnk* 'čebelnjak', prekmursko *vōŋkiš* = vanjkuš 'blazina' | OLA ŋ | IPA ŋ
ʎ -mehkonebni jezičnik | **RT** mežiško *slāma*, rižansko *tāa*, notranjsko *klúč*, cerkljansko *lānc*, dolensko *klúka*, južnobelokranjsko *pōstel*, zgornjesavinjsko *knāb* 'tvalo', srednje–štajersko *plōxta* = plahta 'rjuha' | **LT** rižansko *k'ly:č*, horjulsko *štá:la*, zgornjesavinjsko *bla'zina* | OLA ʎ | IPA ʎ
ř -jezičkov r | **RT** rožansko *strěxā*, severnopolhorsko-remšniško *střit* = strd 'med', gorenjsko *uđit* (T202), kozjaško *grěda* (T362) | **LT** ř – severnopolhorsko-remšniško *'pi:skər* | r – obirsko *st'rop*, gorenjsko *okvə:r* 'podboj' (T202) | OLA r | IPA r
j̇ -nosni j | **RT** podjunsko *kuxīja* 'kuhinja', dolensko *svižák*, srednještajersko *čveljāk* 'čebelnjak', prleško *kopāja* = kopanja 'korito' | **LT** j̇ – horjulsko *cú:ja* 'cunja', slovensko–goriško *č'li:jek* 'čebelnjak' | j̇ (Karničar 1980, T029 Obirsko – Ebriach): obirsko *swəjá:q* 'svinjak' | **LT** – | OLA j̇ | IPA j̇

Nezvočniki

p -nezveneči dvoustnični zapornik | **RT** ziljsko *pòstòu*, cerkljansko *stràp*, gorenjsko *pěč* | **LT** cerkljansko *st'rap*, gorenjsko *pè:č* | OLA p | IPA p
b -zveneči dvoustnični zapornik | **RT** podjunsko *uèlb* = velb 'shramba', gorenjsko *bútara* | **LT** gorenjsko *bú:tara* (T202) | OLA b | IPA b
b' -mehčani b | **RT** zgornjesavinjsko *dièb'o* 'debel' | **LT** zgornjesavinjsko *čeb'o'n'a:k* | OLA b' | IPA b'
ḅ -priporiški b | **RT** ziljsko *bělbəč* = velbič 'shramba', podjunsko *šājba* 'šipa', obsoško *izba*, baško *bilče* 'vilice' | **LT** (Logar 1975: 87): »soglasnik[.] z razrahljano zaporo oziroma rahlo priporiški[i] (spirantiziran[i]) b« – baško *šbi'nak*, podjunsko *bō:lp* = velb 'podboj' | OLA ḅ | IPA –
Pregled

p	b b'				(w)ʃ
			f	(ɥ)	
			ɸ	(v v')	
t t'	d d'	c c'	ʒ	s s'	z z'
		ç	ʒ	ʒ	
í	đ		š	ž	
	ć	č	š	ž	
	č č'	č' č'	š š'	ž	
	ć	č	š	ž	
k k'	g g'		x x'	ɣ/g	

g

x

h

q

- f -nezveneči zobnoustnični pripornik | **RT** notranjsko *šofit* 'strop', gorenjsko *pôfkar* = popkar 'žepni nož', dolensko *fərlà:nka* = furlanka 'sekira', južnobelokranjsko *pláfta* = plahta 'rjuha', srednještajersko *kruôf* = krov 'streha' | **LT** rižansko *fə'si:na* 'butara', gorenjsko *frà:jx* 'omet', prekmursko *l'ɛ:if* 'hlev' | OLA f | IPA f
- ð -zveneči medzobni pripornik | **RT**¹³ ziljsko *stərd* = strd 'med', obsoško *m̩ɛð*, gorenjsko *kăð*, *zũð* 'zid' (T202) | **LT** – | OLA ð | IPA ð
- þ -nezveneči medzobni pripornik | **RT** (redko) obsoško *zĩþ*, *popstrěšje*, *m̩ɛþ* | **LT** – | OLA ð/þ,¹⁴ | IPA θ
- đ -priporniški d | **RT** ziljsko *đurð*, obsoško *m̩ɛđ* 'med' | **LT** (Logar 1975: 87): »soglasnik[.] z razrahljano zaporo oziroma rahlo pripornišk[i] (spirantiziran[i]) d« – rožansko *pò:đ* | OLA đ | IPA –
- t -nezveneči zobni zapornik | **RT** rožansko *séqat*, rezijansko *kotòu* 'kotel', gorenjsko *mēt* 'med', dolensko *satuijē* | **LT** rožansko *qô:tu*, gorenjsko *mē:t*, prekmursko *šəkati* | OLA t | IPA t
- t' -mehčani (mehki) t | **RT** rezijansko *nožēt* 'nožič', šavrinsko *toporīšt'e*, zgornjesavinjsko *urât'a*, prekmursko *pīst'ār* = pisker 'lonec' | **LT** tersko *kjā:št'* čašt 'podstrešje' | OLA t' | IPA tʰ
- d -zveneči zobni zapornik | **RT** ziljsko *grédà*, poljansko *pôyrad*, dolensko *dərwà* | **LT** rožansko *s'tə:rd* = strd 'med', nadiško *paradà:na* 'stena', haloško *stú:de:nec* | OLA d | IPA d
- d' -mehčani d | **RT** zgornjesavinjsko *stúd'ənc* 'studenec', prekmursko *d'ũmla* 'gumno' | **LT** prekmursko *š'kād'ān* 'skedenj' | OLA d' | IPA dʰ
- c -nezveneči zobni zlitnik | **RT** notranjsko *žlica*, gorenjsko *cépət*, dolensko *cúine* | **LT** kraško *'ciəyu* = cegel 'opeka', prekmursko *s'tüddānāc* | OLA c | IPA ts
- c' -mehčani c | **RT** zgornjesavinjsko *xĩšc'a* | **LT** zgornjesavinjsko *'vilc'a* 'vilice' | OLA c' | IPA tsʰ
- ʒ -zveneči zobni zlitnik | **RT** (redko) kozjansko-bizeljsko *puzglāužējnk* 'blazina' | **LT** – | OLA ʒ | IPA dʒ
- s -nezveneči zobni pripornik | **RT** notranjsko *sēič* = seči 'sekati', dolensko *ūsək*, srednje-savinjsko *pōstla* | **LT** selško *sé:kat*, kozjansko-bizeljsko *s'te:na*, kozjaško *'pi:iskər* = pisker 'lonec' | OLA s | IPA s
- s' -mehčani s | **RT** mežiško *vōs'ək* | **LT** zgornjesavinjsko *s'ēki:ra* | OLA s' | IPA sʰ
- z -zveneči zobni pripornik | **RT** rezijansko *zlāuie* = zglavje 'blazina', kraško *mezāt* 'dnevna soba', horjulsko *zid* | **LT** obirsko *špà:jz* 'shramba', rižansko *'uzək* 'vosek', prleško *bla'zi:na* | OLA z | IPA z
- z' -mehčani z | **RT** zgornjesavinjsko *jēz'ik* | **LT** – | OLA z' | IPA zʰ
- ç -**RT** baško *lōnç* 'lonec', *kuōça* 'koča' | **LT** baško *'ci:mər* 'spalnica', *'peič* 'peč' | [ç] (Logar 1975: 90): »soglasnik[.], ki [je] nekako sredi med c [...] in č [...]« | OLA ç | IPA –
- ʃ -**RT** – baško *štrōp*, *parīša* = porišča 'toporišče' | **LT** baško *š'te:na* 'stena', *škō:pa* 'škopa' | [š] (Logar 1975: 90): »soglasnik[.], ki [je] nekako sredi med š [...] in s [...]« | OLA š | IPA –
- ʒ -**RT** – baško *žīt* 'zid', *nōž* 'nož' | **LT** baško *bla'zina* 'blazina', *'za:gat* 'žagati' | [ž] (Logar 1975: 90): »soglasnik[.], ki [je] nekako sredi med ž [...] in z [...]«¹⁵ | OLA ž | IPA –
- ʒ -**RT** – | **LT** – baško *ž'be:ynk* = čebelnik | OLA – | IPA –
- t -mehki t | **RT** (redko) rižansko *xīt* 'hči' | **LT** prekmursko *'ü:na* 'kuhinja' | OLA t | IPA –
- đ -mehki d | **LT** (redko) prekmursko *'dē:tra* 'jetra' | OLA đ | IPA –
- ć -nezveneči palatalni (mehki) zlitnik | **RT** tersko *onišče* 'ognjišče', obsoško *lōnčič*, nadiško *taporišče* 'toporišče', šavrinsko *pēč*, notranjsko *čyxnā* 'kuhinja', južnobelo-kranjsko *sēč* 'sekati' | **LT** tersko *oučà:r* 'ovčji hlev', rižansko *'nu:žəc* 'nožič', notranjsko *š'ciəra* 'sekira' | OLA ć | IPA tɕ
- ž -zveneči palatalni (mehki) zlitnik | **RT** (redko) tersko *ženitōrij* 'starši' | **LT** (redko) tersko *žardim* 'vrt' | OLA ž | IPA dʒ
- š -nezveneči palatalni (mehki) pripornik | **RT** (redko) tersko *špolert* = špolert 'štedilnik' | **LT** tersko *šaki:éra* 'sekira', nadiško *xí:ša* | OLA š | IPA ɕ
- ž -zveneči palatalni (mehki) pripornik | **RT** (redko) južnobelokranjsko *mōžgani* 'možgani' | **LT** (redko) tersko *kuží:na* = kužina 'kuhinja' | OLA ž | IPA ʒ
- č -nezveneči zadlesnični zlitnik | **RT** rožansko *qluč*, banjško *xlēučəč*, notranjsko *kljčāunəca*, dolensko *agnišče* 'ognjišče' | **LT** nadiško *čok* 'tnalo', kraško *'ka:šča*, vzhodnodolensko *piē:č*, prleško *'kuča* | OLA č | IPA tʃ
- č' -mehčani č | **RT** (redko) banjško *taparīšč'e* | OLA č' | IPA –
- ž -zveneči zadlesnični zlitnik | **RT** (redko) nadiško *žardim* 'vrt', gorenjsko *žbəynək* 'čebelnjak' | **LT** prekmursko *k'rà:vža s'tāla* 'kravji hlev' | OLA ž | IPA dʒ
- ž' -mehčani ž | **LT** (redko) prekmursko *'pā:žž'e* 'pazduha' (T387) | OLA ž' | IPA –
- š -nezveneči zadlesnični pripornik | **RT** ziljsko *šišā* 'hiša', šavrinsko *kušm* 'blazina', notranjsko *oyniše*, dolensko *potstrā:š* = podstraž 'podstrešje', srednještajersko *nūōš* 'nož' | **LT** kraško *s'ta:la*, gorenjsko *ugni:še* 'ognjišče', prekmursko *š'keā:gen* 'skedenj' | OLA š | IPA ʃ
- ž -zveneči zadlesnični pripornik | **RT** cerkljansko *žlica*, vzhodnodolensko *vjāže* 'veža', prleško *žāgatj* | **LT** rožansko *žà:jža*, horjulsko *naži:čk*, slovenskogoriško *g'la:žovina* 'steklo' | OLA ž | IPA ʒ

č -mehčani č (?) | **RT** obsoško *pěič*, nadiško *kl'úč*, kraško, južnobelokranjsko *toporišče* | **LT** tersko *kam'bač* 'vedro' | OLA č (?) | IPA –

ž -mehčani ž (?) | **RT** prekmursko *s'ke:žen* 'skedenj' | (Logar 1958, T398) *dž* – prekmursko *džimlā* 'gumno' | **LT** (redko) notranjsko *šo'žo:rno* 'dnevna soba', prekmursko | (redko) *ž* – prekmursko *ledev'ž'ē:i* = ledevje (T387) | OLA ž (?) | IPA –

š -mehčani š (?) | **RT** (redko) obsoško *peterišče* 'toporišče', rižansko *šiša* 'hiša' | **LT** (redko) tersko *nu:šš* 'nož' | OLA š (?) | IPA –

ž -mehčani ž (?) | **RT** (redko) prekmursko *lādavžē* = ledevje 'križ' | **LT** (redko) tersko *žli:ca* | OLA ž (?) | IPA –

–

k -nezveneči mehkonebni zapornik | **RT** ziljsko *sēkatē*, kraško *kurīto*, južnobelokranjsko *vōsak* 'vosek' | **LT** zgornjesavinjsko *'kurnāk*, bizeljsko-obsotelsko *ōknu*, prekmursko *g'ni:ške* 'ognjišče' | OLA k | IPA k

k' -mehčani k' | **RT** – zgornjesavinjsko *k'lē'čawēnca* 'ključavnica' | **LT** – | OLA k' | IPA k'

g -zveneči mehkonebni zapornik | **RT** ziljsko *grēdā*, prleško *ōgrad* = ograd 'vrt', prekmursko *škēgen* 'skedenj' | **LT** severnopohorsko-remšniško *g'nu:j*, gorenjsko *ugni:še* 'ognjišče', kozjansko-bizeljsko *štē:nge* 'stopnice' | OLA g | IPA g

g' -mehčani (mehki) g | **RT** – tersko *g'jalinā:r* 'kokošnjak', zgornjesavinjsko *š'te:ng'á* 'stopnice', prekmursko *cīg'ēg* = cegel 'opeka' | **LT** (redko) *g'ē:itra* 'jetra' | OLA g' | IPA g'

x -nezveneči mehkonebni pripornik | **RT** obsoško *liēxa* 'greda', dolenjsko *xīša*, srednje-savinjsko *kūxja* 'kuhinja' | **LT** rožansko *strē:xa* 'oče', notranjsko *x'lē:u*, cerkljansko *x'ram* 'klet' | OLA x | IPA x

x' -mehčani x' | **RT** zgornjesavinjsko *x'īša* | **LT** – | OLA x' | IPA x'

γ -zveneči mehkonebni pripornik | **RT** ziljsko *γalidā* = golida 'vedro', obsoško *žāyete*, nadiško *ohnišče*, kraško *γnūj*, notranjsko *γlāžauna* 'steklo', gorenjsko *štēnye*, južno-belokranjsko *špōryet* 'štedilnik' | **LT** (Logar 1975: 87): »soglasnik se iz govora v govor spreminja glede na stopnjo spirantizacije in zvenečnosti« – obirsko *γā:r?əl* = gartelj 'vrt', cerkljansko *ay'niše*, horjulsko *γridi:ca* 'gredica', gorenjsko *γrē:nt* = grunt 'kmetija' | OLA γ | IPA γ

g -priporniški (spirantizirani) g | **RT** ziljsko *žāgata* | **LT** rožansko *pō:grat*, podjunsko *ciēgu* = cegel 'opeka' | OLA g | IPA –

ǵ -mehki g | **RT** (redko) prekmursko *ǵēzik* 'jezik' | **LT** (redko) *ǵū:mla* 'gumno' | OLA ǵ | IPA –

ǵ' -mehki x' | **RT** (redko) obsoško *ǵčī*, notranjsko *mǵx̣ỵr* 'mehur' | **LT** – | OLA ǵ' | IPA –

γx -γ z oslabljeno zvenečnostjo, glas med γ in h | **RT** (Logar 1946–1958): tersko *γxrēda*, obsoško *γxolida* = golida 'vedro', črnovrško *γxnōi* | **LT** – | OLA – | IPA –

h -[1] zveneči in nezveneči žrelni pripornik | **RT** ziljsko *hlīau*, rožansko *hnūaj*, nadiško *hlāš* = glaž 'steklo' | **LT** (Logar 1975: 87): »pripornik, ki se tvori nižje v grlu[,] [...] [p]onekod je še zveneč, drugod je zven že izgubil« – rožansko *ci:əhu* | OLA h/h | IPA h/ʕ

-[2] **RT** (Grafenauer 1961, T002 Borlje): »[x] je v ziljskem narečju in v boreljskem govoru pravi mehkonebni pripornik (x) samo na koncu besed in pred soglasniki [...], sicer pa je h vedno zgolj dih (kakor nemški h)« – ziljsko *strēhā* | (Logar 1975: 87): »v enem od prleških besedil znak h uporabljam za zapis njihovega h, ki razen pred pavzo ni več pravi mehkonebni pripornik, ampak zgolj pridih, tvorjen nekoliko nižje v ustih« – prleško *hāntuh* 'brisača', prekmursko *strēha* (T396) | **LT** prleško *'rū:ha* 'rjuha' | OLA – | IPA –

q -nezveneči glotalni (grlni) zapornik | **RT** rožansko, podjunsko *qlūč* | **LT** rožansko *dē:qwa* | ? – rožansko *se?i:ra*, podjunsko *ʔuxi:ʔa* 'kuhinja' | q (Karničar 1980, T029 Obirsko – Ebriach): *qurī:t* | OLA ? | IPA ?

Razlikovalna preglednica

RT	LT
ī	ī, i
ř	ř, r
q	q, ʔ, q,
š	š, [š]
z	z, [ž]
č	č, [č]

Diakritična znamenja

Ŵ -**RT** (Ramovš 1935: X): »padajoči dolgi poudarek« – *pěč* | **LT** Ŵ (Logar 1975: 85): »*circumfleks* ali tradicionaln[a] padajoč[a] intonacij[a] [...] dolgega [...] samoglasnika« – *pě:č* | OLA Ŵ: | IPA Ŵ: = visoki ton

Ŷ -**RT** (Ramovš 1935: X): »padajoči kratki poudarek« – prekmursko *kurītu* | **LT** Ŵ (Logar 1975: 85): »*circumfleks* ali tradicionaln[a] padajoč[a] intonacij[a] [...] kratkega samoglasnika« – horjulsko, vzhodnodolenjsko *kād* | OLA Ŵ | IPA Ŵ = visoki ton

Ŷ -**RT** (Ramovš 1935: IX): »rastoči dolgi poudarek« – *xīša* | **LT** Ŵ (Logar 1975: 85): »*akut* ali tradicionaln[a] rastoč[a] intonacij[a] [...] dolgega [...] samoglasnika« – *xī:ša* | OLA Ŵ: | IPA Ŵ: = nizki ton

Ŧ -RT (Ramovš 1935: IX): »rastoči kratki poudarek« – ziljsko *bidlcě* 'vilice' | LT Ŧ (Logar 1975: 85): »akut ali tradicionaln[a] rastoč[a] intonacij[a] [...] kratkega samoglasnika« – horjulsko *vjéze*, vzhodnodolenjsko *jétra* | OLA Ŧ | IPA Ŧ = nizki ton

Ŧ -RT (Ramovš 1935: IX): »rastoči nadkratki poudarek« – horjulsko *špa*, *klùka*, selško *toporšę*, *dùr* 'duri' | LT – | OLA – | IPA –

Ŧ -drugotni akut v briškem narečju [in banjškem govoru] | RT (Logar 1956, Arhiv 22-389/56, T086 Kojško): »[V]okali v sedanjih zadnjih zlogih [so] daljši od navadnih kojščanskih dolžin, pa tudi intonacija se bistveno razlikuje od intonacij navadnih dolgih zlogov. O naravi te intonacije bi težko rekel kaj popolnoma nedvomnega, imam pa vtis, da je dvovršna rastoče-padajoča. Vokali s to intonacijo napravljajo vtis dveh vokalov oziroma nekakšnih diftongov (a^h).« – *cěpt* 'cepiti', *děrv* 'drva', *urăt* 'vrata' | LT Ŧ | OLA Ŧ | IPA –

Ŧ/Ĉ -RT (Ramovš 1935: X) dolžina – tersko *kōrci* (Imn) 'opeka', obsoško *kōtù*, poljansko *kōrīt* 'korito', črnovrško *smǫrī* 'smrdeti' | LT (Logar 1975: 85) V:¹⁶ – poljansko *k'luča:ynca*, kostelsko *s'tède:nc* | OLA V: | IPA V:

V· -poldolžina | LT (Rajh 1975, T369 Brengova): prleško *st're:xa* | OLA V· | IPA V·

Ŧ -RT (Ramovš 1935: X): »kračina« – banjško *cěpət* (T089) | LT V | OLA V | IPA V

Ŧ/Ĉ -RT (Ramovš 1935: X): »nazalnost glasu in zloga« – prleško *fčēlījak* 'čebelnjak', kozjansko-bizeljsko *k^ir xia* 'kuhinja', *kakusūčējnk* 'kokošnjak' | [Ŧ (Ramovš 1935: VII): »kljukica proti desni pomeni nosni izgovor vokala«] | LT Ŧ : Ĉ/Ĉ – rožansko *kuxi:ja* 'kuhinja' / obirsko *swəjā:q* 'svinjak' | OLA Ŧ/Ĉ | IPA Ŧ/Ĉ

'V/CV -naglasno mesto (znamenje stoji pred naglašnim samoglasnikom oz. pred zadnjim soglasnikom, za katerim stoji naglašni samoglasnik) | LT prekmursko *iža*, *xiža* 'hiša' | OLA 'V/CV | IPA ' (stoji pred naglašnim zlogom)

Ŧ -RT (Ramovš 1935: VII): »pika pod vokalom označuje napeto tvorbo in ozkost (zaprtost) vokala« | LT → Samoglasniki | OLA – | IPA –

Ŧ -RT (Ramovš 1935: VII): »pika nad vokalom označuje izredno močno napetost in ozkost« | LT → Samoglasniki | OLA – | IPA –

Ŧ -RT (Ramovš 1935: VII): »vejica pod vokalom pomeni širokost (odprtost) vokala« | LT → Samoglasniki | OLA – | IPA –

Ŧ -RT (Ramovš 1935: VII): »strešica pod vokalom pomeni kvalitetno neizrazitost vokala« | LT → Samoglasniki | OLA – | IPA –

Ŧ -RT (Ramovš 1935: VII): »kročec pod vokalom označuje srednjejezične (mixed) vokale; barvo vokala podaja znak osnovnega vokala nad njim« | LT → Samoglasniki | OLA – | IPA Ŧ

Ŧ -RT (Ramovš 1935: VII): »dve piki pod vokalom pomenita napet in zasopel (luftefüllt) vokal« | LT → Samoglasniki | OLA Ŧ | IPA Ŧ

Ŧ -RT (Ramovš 1935: VII): »polkrog pod vokalom pomeni kratke implozivne ali eksplozivne vokale v pravih in nepravih diftongičnih zvezah« – vzhodnogorenjsko *přst*, srednještajersko *xīša*, prekmursko *cǫgeq* = cegel 'opeka' | LT dolenjsko *grjē:da*, OLA Ŧ | IPA Ŧ

Ĉ -polzvenečnost | RT (Ramovš 1935: IX): »pod zvenečimi glasovi pomeni pojemanje zvenečnosti tekom trajanja glasov« – obsoško *ziđ* (T067), gorenjsko *krīž* (T202), tolminsko *sib* 'siv' (T073), zagorsko-trboveljsko *sūođ* (T300) | LT ziljsko *'nož* | OLA Ĉ (OLA 1994: IX): »polzvenečnost zvenečih nezvočnikov v izglasju« | IPA Ĉ

§ -zlogotvornost | RT – banjško *prstrāla* = prestiralo 'rjuha', kozjansko-bizeljsko *ðdřč* = odrič 'pograd', prleško *dřva*, prekmursko *sřtēu* = srtel 'tla' | LT horjulsko *vākų* 'okno' | OLA § | IPA §

C' -pridih | RT cerkljansko *šonřēt'* = šofit 'strop' (T165), vzhodnogorenjsko *pōt'* = pod 'skedenj' (T222, T224), srednjesavinjsko *mēt'* (T318) | LT – | OLA C^h | IPA C^h

^{V/C} -RT (Ramovš 1935: IX): »male črke pomenijo šibko artikulacijo, kratko trajanje, pre–hod–nost glasov« – nadiško *stī^ana*, vzhodnogorenjsko *p^uōštər* 'blazina' srednještajersko *strā^ēxa* (T327), prekmursko *klū^uč* | v (Grafenauer 1905: 199) – rožansko *mē^ad* 'medica' | LT (redko) prleško *s^{ne}a* 'snaha', haloško *kō^u:^ara* = kočura 'slaba hiša' | OLA ^{V/C} | IPA –

Razlikovalna preglednica

Tonemsko nasprotje		Nasprotje po naglašenosti/kolikosti
RTL	RT	LT
Ŧ Ŧ:	Ŧ	'V:
Ŧ Ŧ:	Ŧ	'V:
Ŧ Ŧ:	Ŧ	'V
Ŧ Ŧ:	Ŧ	'V
Ŧ Ŧ	Ŧ	V:
Ŧ Ŧ	–	V·

Krajšave

- C soglasnik
- IPA International Phonetic Alphabet = mednarodna fonetična abeceda
- LT Logarjeva transkripcija
- OLA [1] Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas = Slovanski lingvistični atlas
[2] transkripcija Slovanskega lingvističnega atlasa
- RT Ramovševa transkripcija
- S zvočnik
- SLA Slovenski lingvistični atlas
- V samoglasnik
- [1] odsotnost ustreznika
[2] nadomešča dvopičje pred zapisi glasov
- = xxx poknjžena oblika leksema
- 'xxx' pomen leksema
- [xxx] v virih navedeni transkripcijski znaki, ki niso izpričani v gradivu za SLA 1 in 2
- Arhiv 22 = Arhiv Inštituta za slovenski jezik: 22 (1948–), Ljubljana (tipkopis, rokopis).
- Arhiv 26 = Arhiv Dialektološke sekcije Inštituta za slovenski jezik: 26 (1958–), Ljubljana (tipkopis, rokopis).
- Benedik 1999 = Francka Benedik, *Vodnik po zbirki narečnega gradiva za Slovenski lingvistični atlas (SLA)*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 1999.
- Brozović 1963 = Dalibor Brozović, O fonetskoj transkripciji u srpskohrvatskom dijalektološkom atlasu, *Zbornik za filologiju i lingvistiku* 6 (1963), str. 93–116.
- Brozović 1991 = Dalibor Brozović, O fonetskoj transkripciji, v: *Fonološki opisi srpsko-hrvat-skih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih Opštesloven-skim lingvističkim atlasom*, ur. Pavle Ivić idr., Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 1981 (Posebna izdanja LV).
- Grafenauer 1905 = Ivan Grafenauer, Zum Accente im Gailthalerdialekte, *Archiv für slavische Philologie* 27 (1905), str. 195–228.
- IPA 1999 = *Handbook of the International Phonetic Association: A Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet*, Cambridge idr.: Cambridge University Press, 1999.
- Jurgec 2005a = Peter Jurgec, Fonetični opis govora Ovčje vasi, v: *Ovčja vas in njena govorica: raziskovalni tabor Kanalska dolina 2003, 29. 6. 2003–5. 7. 2003 = Valbruna e la sua parlata slovena: stage di ricerca Val Canale 2003*, ur. Nataša Komac – Vera Smole, Ukve: Slovensko kulturno središče Planika Kanalska dolina – Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU – Založba ZRC, 2005, str. 60–70.
- Jurgec 2005b = Peter Jurgec, Začetne opombe k laringalizaciji v slovenščini, *Slovenski jezik = Slovene Linguistic Studies* 5 (2005), str. 135–168.
- Karničar 2008 = Ludvik Karničar, Fonetično zapisovanje narečnih etnoloških besedil, *Traditiones* 37 (2008), št. 1, str. 155–167.
- Kenda-Jež 1996 = Karmen Kenda-Jež, Uvodna pojasnila, v: Tine Logar, *Dialektološke in jezikovno-zgodovinske razprave*, Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1996, str. VII–XVIII.
- Logar 1958/59 = Tine Logar, Iz priprav za lingvistični atlas, *Jezik in slovstvo* 4 (1958/59), str. 129–135.
- Logar 1975 = Tine Logar, O zapisu besedil, v: Tine Logar, *Slovenska narečja: besedila*, Ljubljana: Mladinska knjiga, ¹1975 (Kondor 154), str. 85–87. (Ponatis v: Tine Logar, *Slovenska narečja*, Ljubljana: Mladinska knjiga, ²1993 (Cicero), str. 101–103.)
- Logar 1991 = Tine Logar, Razvoj slovenske dialektologije kot lingvistične geografije po Franu Ramovšu, v: *Sedemdeset let slovenistike: zborovanje slavistov ob stoletnici rojstva Frana Ramovša, Ljubljana 1990*, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1991 (Zbornik Slavističnega društva Slovenije), str. 75–78.
- Lundberg 2001 = Grant H. Lundberg, Typology of Tone Loss in Haloze, Slovenia: An Acoustic and Autosegmental Analysis, *Slovene Linguistic Studies* 3 (2001), str. 169–189.
- OLA 1964 = *Fonetičeskaja transkripcija dlja Obščeslavjanskogo lingvističeskogo atlasa*, Moskva, 1964.
- OLA 1978 = *Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas – vstupitel'nyj vypusk: obščie principy – spravočnye materialy*, ur. R. I. Avanesov, Moskva: Nauka, 1978.
- OLA 1994 = *Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas – vstupitel'nyj vypusk: obščie principy – spravočnye materialy*, Moskva: Nauka, ²1994 (razširjena in dopolnjena izdaja).
- Priestly 1989 = Tom S. Priestly, Baudouin de Courtenay as phonetician: his description of the *zasopli vokali* in the dialect of Resia, *Slavistična revija* 37 (1989), št. 1–3, str. 233–240.
- Prunč 1980 = Erich Prunč, Forschungskonzept zur Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten, v: *Lexikalische Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten: Grundsätzliches und Allgemeines*, ur. Stanislaus Hafner – Erich Prunč, Graz: Institut für Slawistik der Universität Graz, 1980 (Slowenistische Forschungsberichte 1), 38–55.
- Ramovš 1918 = Fran Ramovš, Slovenische Studien, *Archiv für slavische Philologie* 37 (1918), str. 123–174.

- Ramovš 1935 = Fran Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika 7: dialekti*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1935.
- Smole 1986 = Vera Smole, *Govor vasi Šentrupert in okolice – glasoslovje in naglas: magistrsko delo*, Ljubljana: [Vera Smole], 1988 (tipkopolis).
- Stanonik 1977 = Marija Stanonik, Govor Žirovske kotline in njenega obrobja, *Slavistična revija* 25 (1977), št. 2–3, str. 293–309.
- Steenwijk 1992 = Han Steenwijk, *The Slovene dialect of Resia: San Giorgio*, Amsterdam – Atlanta, GA: Rodopi, 1992 (Studies in Slavic and general linguistics 18).
- Škofic 1996 = Jožica Škofic, *Glasoslovje, oblikoslovje in besedišče govora Kroke na Gorenjskem: doktorska disertacija*, Ljubljana: [Jožica Škofic], 1996 (razmnoženo).
- Toporišič 1992 = Jože Toporišič, *Enciklopedija slovenskega jezika*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1992.